

Yttrande

Datum: 2024-09-25

Socialdepartementet

Dnr: S2024/00978

Vår referens: Sara Gustavsson Roxell

sara.gustavssonroxell@vision.se

072-2169624

Remissyttrande på SOU 2024:30 En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga

Vision har givits möjlighet att lämna synpunkter på SOU 2024:30 En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga. Vision representerar drygt 200 000 tjänstemän inom kommun, region, privata bolag och kyrkan. En stor andel av Vision medlemmar arbetar inom socialtjänsten och berörs därför av förslagen i betänkandet.

Sammanfattning av Visions synpunkter

Vision anser att förslaget om en ny ordning med Ungdomskriminalitetsnämnder inte ska genomföras. Vision anser att det inte löser den problembild som utredningen presenterar och som Vision delvis delar. Vision anser i stället att fokus när det gäller att förebygga brottslighet hos barn och unga ska ligga på framför allt införandet av ny socialtjänstlag med krav på förebyggande insatser och på att skapa goda förutsättningar för det i kommunernas socialtjänster och för dess medarbetare. Även andra åtgärder regeringen planerar för eller bereder kan komma att stärka förmågan för samhället att motverka brottslighet och utanförskap hos barn och unga. Att därtill införa Ungdomskriminalitetsnämnder, med den nya ansvarsfördelning mellan stat och kommun det skulle innebära, bedömer Vision inte skulle vara ändamålsenligt utan tvärtom störa det arbete som nu pågår med att ställa om socialtjänsten i landets kommuner mot ett mer förebyggande och kunskapsbaserat arbetssätt.

Visions synpunkter på förslagen

Vision delar utredningens beskrivning av att det är en allvarlig samhällsutveckling när allt fler barn och unga dras in i allvarlig kriminalitet och det finns stor anledning till att vidta åtgärder för att stärka samhällets förmåga att förebygga och motverka det. Vision är dock negativa till förslaget att införa Ungdomskriminalitetsnämnder och ordningen för det. Här redogör vi för våra huvudsakliga argument:

Förslaget åtgärdar inte problemet

Att socialtjänsten i många kommuner inte har tillräcklig kapacitet att ge individer de insatser de har behov av och rätt till vittnar Visions medlemmar inom socialtjänsten och Sveriges socialchefer om i våra undersökningar. Detta pekar även utredningen på när det gäller denna målgrupp och vill åtgärda det genom att en ny statlig myndighet ska besluta om insatser till barn

och unga som riskerar att involveras i brottslighet. Socialnämnden ska enligt förslaget ansvara för att verkställa besluten och eventuellt ska en annan statlig myndighet ansvara för uppföljning.

Att en statlig myndighet gör bedömningar och fattar beslut om insatser för barn och unga som riskerar att hamna i allvarlig brottslighet leder inte till att socialtjänstens förmåga att tillgodose individers behov stärks. Tvärtom riskerar den ordningen att minska socialtjänstens kapacitet då möjligheten att planera verksamheten minskar när socialtjänsten inte längre har ansvar för hela kedjan; bedömning, beslutsfattande, genomförande och uppföljning. Utredningens förslag om att det också ska vara ett statligt ansvar att följa upp dessa beslutade insatser skulle även det leda till att ansvaret för socialtjänstens insatser för målgruppen blir uppdelad och fragmentiserad och försvårar både ansvarstagandet, uppföljning och kunskapsuppbyggnad. Den föreslagna ordningen innebär dubbelreglering och parallella processer när det gäller målgruppen eftersom socialnämndens ansvar enligt socialtjänstlagen kvarstår. Detta riskerar att leda till otydlighet i ansvarsfördelning mellan myndigheter och för den enskilde.

Vision anser att utredningen inte i tillräcklig utsträckning har lyckats motivera inrättandet av den nya myndigheten och ansvarsfördelningen.

Socialtjänstens förebyggande arbete stärks i kommande socialtjänstlag

I den lagrådsremiss med en ny socialtjänstlag som regeringen har presenterat framgår att socialtjänstens förebyggande uppdrag stärks genom ett tydligt ska-krav på att socialtjänsten ska arbeta förebyggande. Det har Vision drivit på för under lång tid och välkomnar. Att då införa ett parallellt system där vissa brottsförebyggande insatser för barn och unga blir ett statligt ansvar att besluta om och följa upp menar Vision innebär en stor risk att det förebyggande arbetet som styrs av den kommande socialtjänstlagen till viss del tappar kraft och inte får det genomslag som såväl lagstiftare, kommunpolitiker och profession förväntar sig och förbereder för.

Utredningen konstaterar att det idag finns brister i samhällets förmåga att förebygga brottslighet hos barn och unga och att det ser väldigt olika ut i olika kommuner. Utredningen menar att ett statligt ansvar skulle leda till ett mer enhetligt, effektivt och långsiktigt brottsförebyggande arbete för målgruppen. Vision delar bilden av att det finns brister och att socialtjänsten inte är tillräckligt likvärdig och kunskapsbaserad men delar inte utredningens slutsatser. Vision menar att det till största del handlar om vilka resurser och förutsättningar socialtjänsten och dess medarbetare har. Om det vid införandet av den kommande socialtjänstlagen görs en seriös och långsiktig satsning från regering, riksdag och kommunpolitiker för att stärka det förebyggande arbetet och bygga upp en mer kunskapsbaserad socialtjänst så är det en mycket bättre lösning. Då stärks nuvarande strukturer istället för att bygga upp nya och ha tilltro till att en ny ansvarsfördelning löser socialtjänstens utmaningar med otillräckliga resurser, hög personalomsättning och brist på och otillräcklig implementering av kunskapsstöd.

Låt proffsen vara proffs - socialtjänstens medarbetare har den rätta kompetensen för uppdraget

Socialtjänstens medarbetare är välutbildade, kompetenta och har ett högt engagemang för sitt yrke och den verksamhet de jobbar i. Socionomers kompetens är bland annat att göra bedömningar utifrån individers situation och behov, göra utredningar, arbeta motiverande, bygga relationer, kunna juridiken, skriva fram och fatta beslut och följa upp insatser. Utredningen gör bedömningen att en statlig myndighet skulle vara bättre lämpad för vissa av

dessa uppgifter, men har otillräckliga argument för hur ett förändrat huvudmannaskap skulle medföra förbättringar. Vision menar att en stärkt profession inom socialtjänsten med goda förutsättningar att använda sin kompetens är bäst lämpade att jobba med hela kedjan från bedömning, utredning, beslut, genomförande och uppföljning för målgruppen. Men det kräver att politiker på flera nivåer tar sitt ansvar och säkerställer att verksamheten på lång och kort sikt har rätt förutsättningar för uppdraget. Det menar Vision är en mycket bättre lösning än att rita om ansvarskartan och tro att det leder till förbättringar för individen och samhället.

Visions vill:

- att regeringen i stället följer den redan inslagna vägen och stärker upp socialtjänstens förebyggande uppdrag i den kommande socialtjänstlagen
- att det skapas nationella strukturer för en kunskapsbaserad socialtjänst med tillgång till kunskapsstöd och stöd för implementering, möjlighet till nationellt framtagna kompetensutveckling och vidareutbildning
- att regering, riksdag och kommunpolitiker säkerställer en finansiering av socialtjänsten som innebär att det råder balans mellan uppdrag och resurser

Veronica Magnusson, förbundsordförande Vision